

Granskning av orosanmälningar

Revisionsrapport

Sollefteå kommun

KPMG AB

2020-11-12

Antal sidor 9

Sollefteå kommun
Granskning av orosanmälningar

2020-11-12

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	1
2	Inledning/bakgrund	2
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	2
2.2	Revisionskriterier	3
2.3	Metod	3
3	Resultat av granskningen	5
3.1	Organisation och styrning	5
3.2	Informationsinsatser för allmänheten	7
4	Slutsats och rekommendationer	8
4.1	Rekommendationer	8

1 Sammanfattning

Vi har av Sollefteå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens hantering av orosanmälningar när ett barn far illa. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Syftet med granskningen är att bedöma om anmälningsskyldigheten och rutinerna är kända, samt om arbetet bedrivs med tillräcklig intern kontroll.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att anmälningsskyldigheten i huvudsak är känd i verksamheterna och att kommunen på ett tillfredsställande sätt bidrar till att öka allmänhetens kunskaper om orosanmälningar. Vi bedömer vidare att beslutade rutiner och riktlinjer systematiskt behöver följas upp för att säkerställa efterlevnaden samt att uppföljning och analys av inkomna anmälningar behöver utvecklas.

Vi noterar att ett arbete har genomförts i syfte att förbättra samarbetet mellan socialtjänsten och skolverksamheterna som bl.a. resulterat i samverkansdokument kring ansvarsfördelningen mellan skolverksamheten och individ- och familjeomsorgen. Vi konstaterar däremot att det inte sker någon systematisk uppföljning av samverkansarbetet samt kring hur väl beslutade rutiner och riktlinjer fungerar effektivt samt efterlevs. Vi bedömer därför att uppföljning samt efterlevnad behöver utvecklas och säkerställas.

Vidare konstaterar vi att det inte genomförs någon löpande uppföljning av inkomna anmälningar och det pågår inget aktivt arbete för att uppmärksamma om verksamheter anmäler i den omfattning som bedöms trolig. Inte minst mot bakgrund av att antalet anmälningar flerdubblats de senaste åren bedömer vi att uppföljning och analys behöver utvecklas.

Vi ser positivt på den information som finns tillgänglig via kommunens hemsida och att skolan har som rutin att informera om anmälningsplikten i samband med inskolningsdagar och föräldramöten.

Mot bakgrund av vår granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att

- säkerställa att rutiner och riktlinjer systematiskt följs upp och efterlevs, se avsnitt 4.1.
- säkerställa att inkomna anmälningar regelbundet följs upp och analyseras, se avsnitt 4.1.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Sollefteå kommuns revisorer fått i uppdrag att granska kommunens hantering av orosanmälningar när ett barn far illa. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Barn som far illa eller riskerar att fara illa är ett gemensamt samhällsansvar. Oftast får socialtjänsten kunskap om sådana missförhållanden genom en anmälan. Många yrkesgrupper, bland annat personal i hälso- och sjukvården, förskola/skola, tandvården och omsorgen, har anmälningsskyldighet enligt socialtjänstlagens kap 14 § 1. Anmälningsskyldigheten är absolut och kan inte delegeras till någon annan. Anmälan avser oro eller misstanke om att ett barn kan fara illa och det behöver inte finnas något bevis för att det är så. En sådan misstanke kan gälla allt från vanvård och vuxnas oförmåga till att ett barn bevittnar eller blir utsatt för våld eller andra övergrepp.

Risikfaktorer för barn och unga att fara illa kan grunda sig på miljön, som missbruk, ekonomisk utsatthet eller våld i familj och nätverk. Det kan också vara egen funktionsnedsättning eller förälder med sjukdom eller funktionsnedsättning, bristande skolgång eller eget beteende som begynnande missbruk eller kriminalitet.

Sollefteå kommuns revisorer bedömer att det finns *risk* för att barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa inte uppmärksammas om berörd personal inte har kännedom om anmälningsskyldigheten och vilka rutiner som gäller. Revisorerna bedömer att det är av *väsentlighet* att utsatta barn och unga får stöd så tidigt som möjligt.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Syftet med granskningen är att bedöma om anmälningsskyldigheten och rutinerna är kända, samt om arbetet bedrivs med tillräcklig intern kontroll.

Vi kommer därför att granska:

- om processen för orosanmälningar och tillhörande rutiner är tydliggjord och känd
- om det finns en löpande utvärdering och utveckling av processen så att barn och unga får stöd så tidigt som möjligt samt om det finns rutiner i processen för att upptäcka om någon verksamhet inte anmäler i den omfattning som bedöms trolig
- om det finns ett samarbete mellan socialtjänst och skolverksamheter för att öka medvetenheten hos medarbetare om anmälningsskyldigheten.
- om det görs informationsinsatser för att öka medvetenheten hos allmänheten om att anmäla misstankar om att barn far illa.

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen 6 kap § 6
- Socialtjänstlagen 2001:453, kap 14 § 1
- Tillämpbara interna regelverk och policys

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av relevanta dokument och intervjuer/avstämningar.

Rapporten är faktakontrollerad av verksamhetschef och enhetschef inom individ- och familjeomsorgen. Rapporten är också faktakontrollerad av verksamhetschef för särskola, gymnasieskola och vuxenutbildning, biträdande skolchef samt rektor för grundskola.

3 Överenskommelse om samarbete och samordning Mittbus

Sollefteå kommun ingår sedan år 2013 i en länsövergripande överenskommelse kallad Mittbus med länets kommuner och Region Västernorrland avseende barn och unga. Mittbus omfattar bl.a. följande:

- Basnivå – specialistnivå
- Barn som far illa
- Samverkan vid placering utanför det egna hemmet

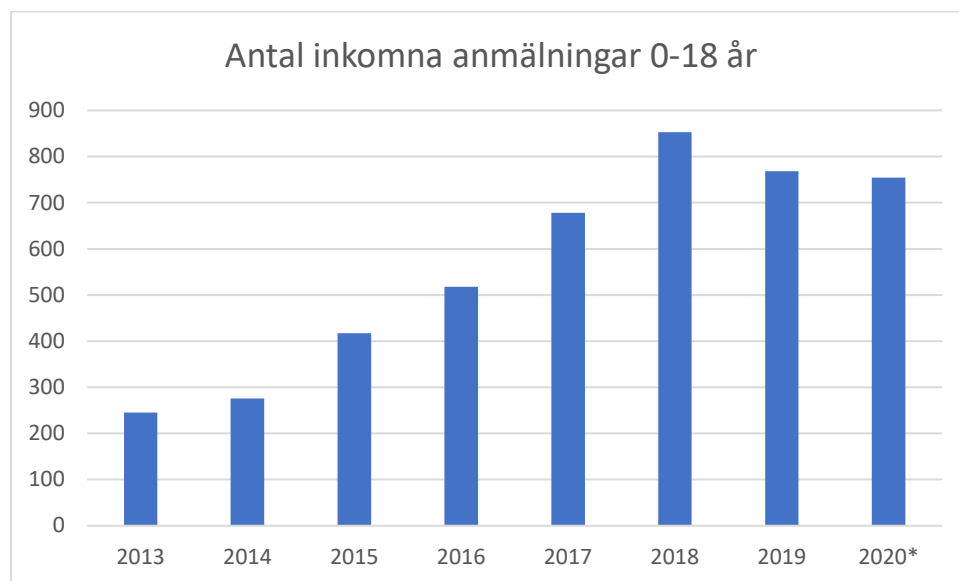
Målet med Mittbus är att alla barn och unga har ett sådant stöd att de om möjligt kan fostras, bo och leva i sin familj och vara kvar i sitt naturliga sammanhang. Regionen och kommunerna i Västernorrland ska arbeta i samverkan utifrån den nationella barnrättsstrategin och med följande utgångspunkter:

- Barnets/den unges bästa
- Barnets/den unges mening ska alltid respekteras
- Barnets/den unges livssituation ska ses i ett sammanhang där delarna ömsesidigt påverkar varandra, helhetssyn
- Barnets/den unge ska ha stöd i tidigt skede
- Föräldrar har huvudansvar för sina barn och ska i alla skeden ansvara för och vara delaktiga i diskussioner och beslut som rör deras barn

Den grundläggande utgångspunkten för insatser till barn som behöver särskilt stöd anges vara att de i första hand ska få dessa tillgodosedda genom insatser i vardagsmiljön, i sitt eget hem och i förskola/skola. Av samverkansdokumentet framgår också att först när resurserna i vardagsmiljön inte är tillräckliga för att möta behoven ska mer specialiserad verksamhet träda till såsom individ- och familjeomsorg (IFO).

4 Resultat av granskningen

Antalet anmälningar till socialtjänsten gällande barn och unga mellan 0–18 år uppgår de senaste åren till ca 800 stycken. Antalet har tredubblats vid jämförelse med år 2013.

Källa: Sollefteå kommun. *År 2020 avser perioden januari t.o.m. sista september.

4.1 Organisation och styrning

Inom individ- och familjeomsorgen (IFO) finns barn, unga och familjeenheten som handlägger barn och ungdomsärenden. Enhetens mottagningsfunktion tar emot ansökningar och anmälningar samt gör skyddsbedömning och förhandsbedömningar vid ärenden som rör barn och unga. Vid beslut om att inleda en utredning lämnas ärendet vidare till enhetens utredningsgrupp. Inom enheten finns också en insatsgrupp som tar över om det blir beslut om insatser. Mottagningen är tillgänglig måndag till fredag mellan kl. 10.00-11.45 samt mellan kl. 13.00-15.00. Vid övriga tider och vid akuta ärenden nås mottagningen via kommunens växel. Efter kontorstid finns tjänstepersoner i beredskap fram tills nästkommande arbetsdag som hanterar akuta ärenden som inte kan vänta till nästa vardag. Akuta ärenden rörande barn avser omhändertagande enligt LVU¹ och LVM² samt familjerelaterat våld.

Via e-tjänst på kommunens hemsida finns också möjlighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten vid misstanke eller kännedom om att barn far illa, såväl för allmänhet som anmälningsskyldiga tjänstepersoner.

Den ordinarie skolpersonalen informeras om anmälningsplikten i samband med anställningens start. Det finns enligt uppgift ingen rutin att informera lärarvikarier om

¹ Lagen om vård av unga.

² Lagen om vård av missbrukare.

2020-11-12

anmälningsplikten. Vid intervju framgår att lärarvikarier med ett längre vikariat får ta del av samma information som ordinarie skolpersonal tar del av vid anställningens start.

Aktuella rutiner, riktlinjer och mallar för orosanmälan finns tillgängliga digitalt via kommunens intranät för både IFO och skolverksamheterna. För att säkerställa efterlevnaden framkom vid intervju att IFO genomför punktinsatser på förfrågningar av skolverksamheterna samt att justeringar och uppdateringar av dokument tas upp vid verksamheternas arbetsplatsträffar (APT). Vid intervju framkom också att socialsekreterare har fungerat som kontaktpersoner i förskoleverksamheter i syfte att förbättra relationen mellan socialtjänst och förskola samt skapa tillfällen för förskolepersonalen att rådfråga. Tanken har varit att kontaktpersonerna ska besöka förskolor regelbundet men beskrivs vid intervju med socialtjänsten som något som behöver stärkas upp då besöken hos förskolorna har uteblivit. I övrigt beskrivs även rektorer och kuratorer som viktiga samtalspartners inom skolverksamheten och skolpersonal har enligt uppgift även möjlighet till anonym konsultation med IFO.

Det finns enligt uppgift ingen systematik kring att följa upp och löpande utvärdera gällande rutiner och riktlinjer. Det har inte heller genomförts några insatser för att upptäcka om verksamheter anmäler i den omfattning som bedöms trolig eller systematiska uppföljningar av inkomna anmälningar, t.ex. orsaker till anmälan och åldersfördelning.

Vi har tagit del av kommunens beredskapsplan "När misstanke finns om att barn far illa", från år 2007, som ska fungera som stöd och vägledning vid situationer där särskilda åtgärder krävs. Av beredskapsplanen framgår bl.a. en beskrivning av skolans och IFO:s arbete då ett barn misstänks fara illa och en av riktlinjerna som lyfts fram är att ett gemensamt möte tillsammans med vårdnadshavare, skola och IFO alltid ska vara en målsättning då skolan gjort anmälan.

Vid intervju framgår däremot att skolverksamheten upplever att samarbetet tillsammans med socialtjänsten inte har fungerat ändamålsenligt och i enlighet med i beslutade rutiner. I huvudsak lyfts kommunikationen mellan verksamheterna som en utmaning och som upplevs ha försämrats under de senaste åren. Ett arbete har enligt uppgift genomförts i syfte att förbättra samarbetet mellan skola och socialtjänsten som bl.a. har resulterat i samverkansdokument vid elevfrånvaro och placering av barn. Av dokumentet "Samverkan Grundskola och Individ- och familjeomsorg, vid elevs frånvaro"³ som beskriver ansvarsfördelningen mellan skola, elevhälsan och socialtjänsten, framgår bl.a. att individ- och familjeomsorgen vid förhandsbedömningar ska kalla elev, vårdnadshavare och berörd person från skola för att gemensamt gå igenom anmälan i de fall skolan gjort anmälan. Av dokumentet framgår också att skolan ska informeras om socialtjänstens ställningstagande utifrån genomförd förhandsbedömning samt vara delaktiga utifrån överenskommen utredningsplan och vid eventuella insatser. Vid avslutad utredning eller insats ska skolan vidare informeras och delta vid en gemensam träff utifrån vårdnadshavarens medgivande.

Vid intervju framgår dock att socialtjänsten inte har som rutin att systematiskt efterfråga samtycke till informationsöverföring från vårdnadshavare, utan detta beskrivs som något som förekommer vid utrednings- eller insatsfasen då det bedöms vara till fördel för

³ Daterad 2017-10-10.

barnet. Det förekommer dock nätverksmöten kring enskilda ärenden avseende barn och elever som genomförs på initiativ från skolan eller socialtjänsten som bl.a. syftar till att skapa förutsättningar för samsyn och samordning av insatser från berörda parter.

Sedan tre år tillbaka finns också samverkansgruppen SSPF som består av socialtjänst, skola, fritid och polis vars syfte bl.a. är att främja samverkan mellan deltagande parter med fokus på övergripande informationsutbyte och förebyggande arbete. I gruppen samordnas insatser för unga i riskzon att begå brott som enligt uppgift ska anpassas efter ungdomens behov och intressen.

4.1.1 Bedömning

Vi noterar att ett arbete har genomförts i syfte att förbättra samarbetet mellan socialtjänsten och skolverksamheterna som bl.a. resulterat i samverkansdokument kring ansvarsfördelningen mellan skolverksamheten och individ- och familjeomsorgen. Vi konstaterar däremot att det inte sker någon systematisk uppföljning av samverkansarbetet samt kring hur väl beslutade rutiner och riktlinjer fungerar effektivt samt efterlevs. Vi bedömer därför att uppföljning samt efterlevnad behöver utvecklas och säkerställas.

Vidare konstaterar vi att det inte genomförs någon löpande uppföljning av inkomna anmälningar och det pågår inget aktivt arbete för att uppmärksamma om verksamheter anmäler i den omfattning som bedöms trolig. Inte minst mot bakgrund av att antalet anmälningar flerdubblats de senaste åren bedömer vi att uppföljning och analys behöver utvecklas.

4.2 Informationsinsatser för allmänheten

Enligt socialtjänstlagens 14 kap 1c § framgår att var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden.

På kommunens hemsida finns information om hur man kan gå till väga och kontaktuppgifter vid misstanke om barn far illa. Via kommunens hemsida finns också möjligheten att göra en digital anmälan om misstanke att barn/ungdom far illa, såväl för allmänhet som anmälningsskyldiga tjänstepersoner.

Enligt kommunens beredskapsplan⁴ ska skolan informera via inskrivning och vid föräldramöten om anmälningsplikten enligt lag och gällande rutiner. Vid intervju framgår att skolan informerar om detta i samband med inskolningsdagar och föräldramöten. Tidigare var även familjeteamet/öppenvården med och informerade men det uppges inte längre finnas någon systematik kring detta.

4.2.1 Bedömning

Vi ser positivt på den information som finns tillgänglig via kommunens hemsida och att skolan har som rutin att informera om anmälningsplikten i samband med inskolningsdagar och föräldramöten.

⁴ 2007-09-18

5 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att anmälningsskyldigheten i huvudsak är känd i verksamheterna och att kommunen på ett tillfredsställande sätt bidrar till att öka allmänhetens kunskaper om orosanmälningar. Vi bedömer vidare att beslutade rutiner och riktlinjer systematiskt behöver följas upp för att säkerställa efterlevnaden samt att uppföljning och analys av inkomna anmälningar behöver utvecklas.

5.1 Rekommendationer

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- säkerställa att rutiner och riktlinjer systematiskt följs upp och efterlevs, se avsnitt 4.1.
- säkerställa att inkomna anmälningar regelbundet följs upp och analyseras, se avsnitt 4.1.

Datum som ovan

KPMG AB

Kristoffer Bodin
Certifierad kommunal revisor

Klara Engström
Kommunal revisor

Mikael Lindberg
Kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.